

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w IV Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Taberska (spr.)

Protokolant p.o. staż. K. P.

przy udziale Mieszka Kaczora Prokuratora Prokuratury Rejonowej Poznań - Stare Miasto w Poznaniu

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2018r.

sprawy **R. N.**

oskarżonego z art. 158 §1 kk i art. 157 § 1 kk i art. 160 kk w zw. z art. 11 § 2 kk

z powodu apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w Poznaniu

z dnia 22 grudnia 2017r. sygn. akt VIII K 395 /17

Uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Poznań – Stare Miasto w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Ewa Taberska

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Poznań- Stare Miasto w Poznaniu wyrokiem z dnia 22 grudnia 2017 roku sygn. akt VIII K 395/17, uznał R. N. za winnego tego, że w dniu 4 marca 2017 w P., działając wspólnie i w porozumieniu z A. P., dokonał pobicia R. M., bijąc go pięściami po twarzy oraz kopiąc po głowie i całym ciele, w wyniku czego spowodował powstanie u pokrzywdzonego obrażeń o charakterze wieloodłamowego złamania ścian przedniej górnej i bocznej zatoki szczękowej prawej, złamania kości nosa, sińców twarzy, obustronnych wylewów podspojówkowych oraz pęknięcia śluzówki przedsionka jamy ustnej, które spowodowały naruszenie czynności narządów ciała u pokrzywdzonego na czas dłuższy aniżeli 7 dni, czym naraził R. M. na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo powstanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, tj. występku z art. 158 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. wymierzył mu m.in. karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonych A. P. (który nie zaskarżył wyroku) i R. N. na rzecz pokrzywdzonego R. M. solidarnie kwotę 15.000 (piętnastu tysięcy) zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę k. 170 – 172.

Apelację od powyższego wyroku złożyła obrońca oskarżonego R. N.- adwokat A. K. – k. 239

Obrońca zarzuciła:

a) na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 2 k.p.k.- naruszenie przepisów prawa procesowego, a w szczególności art. 6 k.p.k. poprzez przeprowadzenie postępowania przed Sądem I instancji pomimo faktu, iż zawiadomienie o zakończonym postępowaniu i skierowaniu do Sądu aktu oskarżenia wraz z pouczeniami nie zostało w prawidłowy sposób dostarczone oskarżonemu R. N., co w konsekwencji uniemożliwiło mu udział w postępowaniu i skorzystanie z przysługującego mu prawa do obrony,

b) na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k.- rażąco niewspółmierność kary poprzez orzeczenie:

- względem oskarżonego R. N. bezwzględnej kary 10 miesięcy pozbawienia wolności pomimo możliwości orzeczenia kary ograniczenia wolności zamiast kary pozbawienia wolności, zgodnie z treścią przepisu art. 37a k.k., bądź orzeczenia kary pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy oraz ograniczenia wolności w wymiarze 3 miesięcy, o której mowa w art. 37b k.k., albowiem brak było przepisu obligującego do wyboru kary najsurowszego rodzaju w postaci kary pozbawienia wolności,

- wobec oskarżonego R. N. solidarnie na rzecz pokrzywdzonego zadośćuczynienia w wysokości 15.000 zł w kwocie przewyższającej rozmiar doznanej przez pokrzywdzonego krzywdy.

Podnosząc te zarzuty, obrońca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie kary niższego wymiaru.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonego R. N. okazała się potrzebna, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu Poznań- Stare Miasto w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy stwierdza, że podstawową przyczyną uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji było naruszenie jednej z podstawowych zasad procesu karnego, mianowicie ustanowionej w art. 6 k.p.k. zasady prawa do obrony, co stanowiło podstawowy zarzut podniesiony w apelacji obrońcy oskarżonego.

Prawo do obrony należy do podstawowych praw człowieka i zagwarantowane jest w traktatach międzynarodowych regulujących zagadnienia praw człowieka. W tych aktach przyjmuje się, że oskarżony powinien mieć zapewnione prawo do: bronięcia się osobiście lub poprzez ustanowionego obrońcę, odpowiedniego czasu na przygotowanie się do obrony oraz udziału w przesłuchiwaniu świadków oskarżenia i żądania przesłuchania świadków obrony na tych samych zasadach. Traktaty wskazują zatem zarówno na możliwość obrony w ogóle, jak i na pewne podstawowe sposoby obrony, które winny być zagwarantowane w każdym demokratycznym systemie prawnym. Konstytucja RP zakłada z kolei, że każdy, przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania; może on w szczególności wybrać sobie obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu (art. 42 ust. 3 Konstytucji). Przepis art. 6 k.p.k. jest odzwierciedleniem powyższych założeń.

Przyjęcie jako zasady procesu karnego prawa oskarżonego do obrony oznacza, że może on prowadzić akcję obrończą w toku całego procesu, a jednocześnie, że w razie wątpliwości interpretacyjnych na gruncie konkretnych przepisów winny one być interpretowane tak, aby zapewnić realną możliwość prawa do obrony. Obrona jest jedną z funkcji procesowych, czyli rodzajem celowej działalności procesowej. Jej zadaniem jest uzyskanie dla oskarżonego najkorzystniejszego rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu. Obronę prowadzić może oskarżony osobiście lub także poprzez swego obrońcę, a w wypadku, gdy oskarżony jest nieletni lub ubezwłasnowolniony, obronę realizować może również jego przedstawiciel ustawowy oraz opiekun faktyczny (art. 76 k.p.k.). Obrona formalna, czyli korzystanie z pomocy obrońcy, oznacza, że oskarżony może wybrać sobie obrońcę bądź też wnosić o powołanie mu obrońcy z urzędu, gdy nie stać go na poniesienie kosztów działania adwokata z wyboru. Ta ostatnia możliwość jest również traktowana jako podstawowe prawo człowieka (art. 14 ust. 3 lit. d) in fine MPPO ONZ i art. 6 ust. 3 lit. c) in principio EKPC). Kodeks realizuje ten nakaz w art. 78 k.p.k.

Jak wskazano na wstępie, w niniejszej sprawie doszło do naruszenia prawa do obrony w odniesieniu do oskarżonego R. N..

Z akt sprawy wynika, że jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego, w trakcie swojego pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego, oskarżony R. N., wskazał swój adres zamieszkania jako P., ul. (...).

Jednakże, zawiadomienie o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu z dnia 29.05.2017 r. (k. 82), skierowane zostało przez Prokuraturę Rejonową Poznań - Stare Miasto w Poznaniu pod właściwy adres, jednakże jako adresat wskazany został (...), nie zaś (...). Powyższe skutkowało, **zdaniem Sądu Okręgowego**, brakiem prawidłowego doręczenia zarówno powyższej informacji, jak i kierowanych wraz z nią pouczeń, mimo że korespondencja, która miała zostać skierowana do oskarżonego R. N., powróciła jako dwukrotnie awizowana z informacją o niepodjęciu w terminie (k. 124), nie zaś z adnotacją, iż nie została doręczona „z innych powodów”, np. „adresat nieznan”.

Następnie, pierwszy termin rozprawy przed Sądem I instancji został odroczony celem prawidłowego wezwania oskarżonych na termin rozprawy, bowiem brak było informacji o tym, kto odebrał wezwanie skierowane do R. N. (k. 118).

Wzywając oskarżonego R. N. na kolejny termin rozprawy, Sąd I instancji zwrócił się do Komisariatu Policji Poznań Grunwald z prośbą o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego na okoliczność, czy oskarżony mieszka w miejscu zamieszkania, a w przypadku pozytywnego ustalenia, o doręczenie mu korespondencji do rąk własnych (k. 133). Jak wynika z notatki urzędowej z 3.11.2017 r., poczynionej na okoliczność ustaleń co do miejsca zamieszkania oskarżonego R. N. (k. 143), oskarżony miał wyprowadzić się z mieszkania przy ul. (...) ok. pół roku wcześniej, a miejsce jego pobytu nie zostało ustalone. Powyższe skutkowało niedoręczeniem korespondencji. Sąd raz jeszcze skierował korespondencję do oskarżonego na wskazany przez niego w toku przesłuchania adres zamieszkania, jednakże powróciła ona jako awizowana i niepodjęta w terminie (k. 187).

W dniu 17.01.2018 r., oskarżony R. N. złożył wniosek o sporządzenie i dostarczenie wyroku wraz z uzasadnieniem (k. 174). Zarządzeniem z dnia 21.05.2018 r., Sąd na podstawie art. 422 § 3 k.p.k., odmówił przyjęcia wniosku oskarżonego albowiem został on złożony po upływie ustawowego terminu.

W dniu 22.05.2018 r. wpłynęła apelacja obrońcy oskarżonego R. N.- adwokat A. K. z dnia 21.05.2018 r. Następnie, w dniu 4.06.2018 r., obrońca oskarżonego złożyła wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie sentencji wyroku Sądu Rejonowego Poznań- Stare Miasto w Poznaniu, VIII Wydział Karny z dnia 22 grudnia 2017 r., w sprawie o sygn. akt VIII K 395/17 wraz z uzasadnieniem oraz wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji od ww. wyroku. Równocześnie, złożona została apelacja z dnia 4.06.2018 r.

W celu rozpoznania wniosków o przywrócenie terminu, Sąd I instancji wyznaczył posiedzenie. W toku posiedzenia, obrońca oskarżonego oświadczyła, iż oskarżony był na Poczcie, by odebrać przesyłkę zawierającą informację o skierowaniu aktu oskarżenia do sądu, jednakże mu jej nie wydano z uwagi na błędnie wpisane imię (...), zaś adnotacja na przesyłce o treści „nie podjęto w terminie” jest informacją nieprawdziwą. Postanowieniem z dnia 28.08.2018 r., Ostatecznie Sąd I instancji przywrócił oskarżonemu R. N. termin do złożenia wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem i pozostawił bez rozpoznania wnioski obrońcy o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia Sąd wskazał, że oskarżony nie wiedział o skierowaniu sprawy do Sądu i nie mógł zawiadomić o zmianie swojego miejsca zamieszkania, przez co niedotrzymanie terminu do wniesienia wniosku o sporządzenie uzasadnienia było wynikiem okoliczności od niego niezależnych.

Na skutek powyższego przywrócenia terminu, obrońca oskarżonego R. N., w dniu 15.09.2018 r. złożyła apelację z dnia 14.09.2018 r. od wyroku Sądu Rejonowego Poznań- Stare Miasto w Poznaniu z dnia 22.12.2017 r. w sprawie VIII K 395/17.

Mając na uwadze powyżej opisany przebieg postępowania przed Sądem I instancji, Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości co do tego, że w istocie doszło do naruszenia prawa oskarżonego do obrony, wynikającego wprost z treści art. 6 k.p.k.

Zgodnie z treścią art. 334 § 3 k.p.k., o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o treści przepisów art. 343 i art. 343a oskarżyciel publiczny zawiadamia oskarżonego. Obowiązek ten zatem wiąże się nie tylko z koniecznością poinformowania oskarżonego o zmianie jego statusu w postępowaniu, ale także z obowiązkiem pouczenia go o przepisach dotyczących wniosku o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy. Pozyskanie przez oskarżonego informacji o skierowaniu sprawy na etap postępowania sądowego ma niebagatelne znaczenie jeśli idzie o przysługujące mu

prawo do obrony. Oskarżony otrzymując tego rodzaju informację, zyskuje czas na ewentualne ustanowienie obrońcy i przygotowanie linii obrony. Stanowi ona wobec tego swego rodzaju uprzedzenie o rozpoczęciu kolejnego etapu postępowania i pozwala na przygotowanie się do związanych z tym skutków.

Ponadto, należy zwrócić uwagę, iż zawiadomienie o przesłaniu aktu oskarżenia do Sądu, stanowi dla oskarżonego jasną informację co do tego, do jakiego podmiotu kierować choćby informację o zmianie miejsca zamieszkania. Co prawda, w analizowanej sprawie- jak wynika to z pisma Prokuratury Rejonowej Poznań- Stare Miasto w Poznaniu z 13.08.2018 r. (k. 225d), oskarżony R. N., wiadomości takiej nie kierował do organu postępowania przygotowawczego, jednakże okoliczność ta nie miała znaczenia dla oceny wpływu uchybień na treść wydanego wyroku. Wskazać bowiem należy, iż treść art. 334 k.p.k. wprost wskazuje na obowiązek przesłania informacji wraz z pouczeniem i nie przewiduje od powyższego żadnych wyjątków. Brak prawidłowego zawiadomienia oskarżonego w analizowanej sprawie, niewątpliwie wpłynął na ograniczenie możliwości prowadzenia przez niego akcji obrończej. Oskarżony nie wiedział, że postępowanie przeciwko niemu toczy się przed sądem, a w konsekwencji nie spodziewał się, że w nieodległej perspektywie czasowej może zostać wezwany czy zawiadomiony o terminie rozprawy. Co prawda, w aktualnym stanie prawnym stawiennictwo osoby oskarżonej nie jest obligatoryjne, jednakże brak stosownego zawiadomienia mógł wpłynąć na niestawiennictwo oskarżonego. ***Powyższe z kolei skutkowało uchyleniem orzeczenia i przekazaniem sprawy, w części zaskarżonej, tj. dotyczącej oskarżonego R. N. do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.***

Podkreślić należy, iż stosownie do treści art. 436 k.p.k., Sąd może ograniczyć rozpoznanie środka odwoławczego tylko do poszczególnych uchybień, podniesionych przez stronę lub podlegających uwzględnieniu z urzędu, jeżeli rozpoznanie w tym zakresie jest wystarczające do wydania orzeczenia, a rozpoznanie pozostałych uchybień byłoby przedwczesne lub bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania. W niniejszej sprawie, wystarczającym do uchylenia orzeczenia było rozpoznanie pierwszego z zarzutów podniesionych przez obrońcę oskarżonego. Zarzut ten miał bowiem fundamentalne znaczenie dla postępowania i jego uwzględnienie skutkowało wydaniem orzeczenia o wskazanej treści. Zarzut rażącej niewspółmierności kary natomiast jest przedwczesny.

Z uwagi na fakt, iż naruszenie reguł wyrażonych w art. 6 k.p.k. nastąpiło na samym początku postępowania sądowego, a następnie mimo braku prawidłowego zawiadomienia o przesłaniu aktu oskarżenia, postępowanie to było kontynuowane, konieczne będzie przeprowadzenia przewodu w całości (art. 437 § 2 k.p.k.). Wobec powyższego Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę R. N. w zaskarżonej części przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Ewa Taberska